

НЕКРОЛОГ**ТАМАРА ІВАНІВНА СВИСТУН**

31 січня 2014 пішла з життя Т.І.Свистун, доктор медичних наук, багаторічний співробітник Інституту фізіології ім. О.О.Богомольця. Її життєвий шлях починався з важкого повоєнного дитинства в Харкові. Мати – працювала на заводі, батько – навчався в університеті. До 1941 року закінчила 8 класів і разом із батьками була евакуйована в Казахстан. Батько пішов на фронт, мати і донька працювали в колгоспі “Кооператор” Кзил-Ординської області. У зв'язку з переведенням батька на роботу в м. Львів у вересні 1944 року вступила до Львівського державного медичного інституту, який успішно закінчила в 1949 р. У тому ж самому році за конкурсом пройшла в аспірантуру за спеціальністю “нормальна фізіологія”. У ті часи кафедрою завідував один з учнів професора Данилевського – Анатолій Маркович Воробйов. Під його керівництвом у 1953 році захистила кандидатську дисертацію на тему: “Екскреторна функція шлунка і вплив на неї кори головного мозку”. З квітня 1953 р. перейшла на роботу в Інститут фізіології ім. О.О.Богомольця АН УРСР (ІФБ). До цього часу вже була автором 12 публікацій з проблем фізіології травлення. У травні 1957 року затверджена у вченому званні старшого наукового співробітника за спеціальністю “фізіологія”.

На той час робота фізіологів регламентувалася не лише вимогами теоретичної та практичної медицини, але і партійними органами, які наполягали на виключному розвитку спадщини Івана Петровича Павлова та його методичні прийоми. Всі інші галузі фізіології мусили підключатись до цього напрямку. На щастя дослідження фізіології травлення відповідали цим вимогам. В роботі відділу

фізіології травлення ІФБ використовувались зовні лише Павловські методи. Проте якщо Павлов досліджував умовні рефлекси і травлення під час спокійного стану собаки у станку, відділ фізіології травлення ускладнив такі дослідження. Адже людина після приймання їжі не залишається у ідальні, а рухається на роботу або прогулянку, тобто процеси травлення здійснюються на фоні певного фізичного навантаження. Тамара Іванівна досліджувала процеси травлення вперше під час руху тварини у спеціальних станках – третбанах. При цьому для дослідження травлення використовували складно оперованих тварин з множинними фістулами: протоків слинних залоз на шкіру щоки, езофаготомія, езофагостомія, фістула шлунка, оперативне створення «малого шлуночка» по Павлову, дуоденостомія, Тірі-Веловська фістула кишківника і т.п. Така робота вимагала від фізіолога навичок абдомінального мікро хірурга. Техніку таких операцій Тамара Іванівна засвоїла під час роботи в аспірантурі. Мікрохірургічна операційна розташовувалася на першому поверсі східного торця будівлі ІФБ. Вона обслуговувала не тільки лабораторію травлення, але і всі інші підрозділи інституту. У ній проводив перші експерименти з операцій на оці прославлений надалі очний хірург Філатов. У цій же операційній була проведена перша експериментальна пересадка донорської нирки. Тут проф. Деміхов проводив першу операцію підсадки голови цуценяти дорослій собаці. Всю відповідальність за стан операційного блоку несла Т.І.Свистун.

Перші в світі публікації про секреторну діяльність шлунка під час пересування (локомоції) з'явилися в збірнику “Проблеми фізіології і патології травлення”, виданому АН УРСР у Києві в 1954 р. У подальшому на сторінках “Фізіологічного журналу” АН УРСР, “Вісника” АН УРСР було опубліковано 23 журнальні статті з цієї проблеми. Наступний цикл робіт Т.І.Свистун під натиском Партбюро Інституту було присвячено впливу вегетативної нервової системи на гастроінтестинальний тракт, ролі нуклеїнових кислот слизової шлунка в процесах секреції, холінергічним механізмам регуляції секреції білків і нуклеїнових кислот слизової оболонки шлунка. Підсумки всіх досліджень були наведені в монографії Т.І.Свистун “Секреція травних залоз під час м'язової діяльності”, К.: Наукова Думка, 1975 р. – 224 с.

Цілком віддаючись науковій роботі Тамара Іванівна не мали сім'ї, але вирізнялася високою інтелігентністю, товариським і доброзичливим характером, вона поєднувала наукову роботу з різнобічною суспільною діяльністю. Вона виконувала обов'язки заст. голови місцевого комітету профспілки інституту, дванадцять років виконувала обов'язки секретаря Київського відділення Українського товариства фізіологів, чотирнадцять років присвятила обов'язкам голови обласної комісії товариства Знання. Протягом шістнадцяти років Тамара Іванівна виконувала обов'язки Вченого Секретаря Спеціалізованої Вченої ради ІФБ АН УРСР. На цій посаді її назавше запам'ятали десятки пошукачів кандидатських та докторських ступенів, яким вона надавала всебічну підтримку. Вона надихала слабкодушних, навчаючи їх правилами поведінки дисертанта під час захисту. Не маючи технічних помічників вона особисто оформлювала всі необхідні для ВАК СРСР документи. У грудні 1981 р. Тамара Іванівна подала заяву про вихід на пенсію. Цей крок був вимушеним. Його спричинив тяжкий станом здоров'я чоловіка – професора М.Ф.Ліпкана, учасника бойових дій, і кавалера багатьох орденів. Самовідданий догляд подовжив життя заслуженого захисника Вітчизни.

Останні роки життя Тамари Іванівни були присвячені відвідуванням музичних концертів, спілкуванню з ветеранами ІФБ, читанню новітньої наукової і художньої літератури. Її відвідували колишні учні та співробітники інституту вдосконалення лікарів, в якому вона почасово виконувала обов'язки другого професора кафедри. Наприкінці 2013 року в неї трапився перелом шийки стегна. Стан її здоров'я виключав можливість оперативного втручання. Вона пішла з життя 31 січня 2014.

Всі співробітники вузів України і установ Національної Академії наук України, які знали її з наукової і суспільної роботи та відчували на собі її безмежну доброзичливість та високопорядність збережуть світлу пам'ять про цю Справжню Людину з Чистою Совістю до останніх днів свого життя.

Співробітники колишнього відділу фізіології травлення ІФБ.

Дата поступлення: 02.02.2014 р.